PULINET Journal

ความรับผิดชอบต่อสังคมของห้องสมุดสีเขียว : โครงการเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน
Corporate Social Responsibility of Green Library : Project for Community and Environmental Conservation of Learning

คณะทำงานพัฒนาห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน
ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ e-mail: mastermindaporn@gmail.com

บทคัดย่อ

โครงการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม : การพัฒนาห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ในด้านการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนและส่งเสริมความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิด “ห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ” มีกระบวนการอบรมให้ความรู้เรื่องห้องสมุดสีเขียวให้กับครูที่ดูแลห้องสมุดโรงเรียนและนักเรียน ณ สถานที่ตั้งโรงเรียน โดยการจัดฐานความรู้จำนวน 5 ฐาน ได้แก่ ฐานการลดและแยกขยะ ฐานการประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน ฐานความรู้สีเขียว ฐานรอยเท้านิเวศ และฐานกิจกรรม DIY มีจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 15 โรงเรียน นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 4,500 คน จากผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่เข้าร่วมจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 2.79 ความพึงพอใจระดับมาก ด้านกระบวนการสนับสนุนให้โรงเรียนในเครือข่ายเข้าร่วมโครงการสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ผลปรากฏว่ามีโรงเรียนสนใจเข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งสิ้น 11 โรงเรียน รวม 12 โครงการ โดยคณะทำงานจะมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานภายในเดือนธันวาคม 2560

คำสำคัญ:

ห้องสมุดสีเขียว, ความรับผิดชอบต่อสังคม, การประหยัดพลังงาน, การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

Abstract

Corporate Social Responsibility (CSR) of Green library is one project of Center for Library Resources and Educational Media (CLM), Walailak University (WU). The objective of this project aimed for learning and environmental conservation of community, as well as develop the green library activity between the library schools under the WU’s CSR strategies. The activities were arranged to promote the main concept called

“ Green library for learning and environmental conservation of community” , which included (1) the training about the green library standards to teachers who responsibility school library at CLM, as well as the training the students at the school site. During the training of each schools, the activities were arranged as 5 knowledge-based such as reducing and segregate waste, save energy and renewable energy, ecological footprint, green reading and DIY (Do It Yourself). Finally, the projects were organized with the cooperation of 15 schools and the participation of 4,500 students. Results from the satisfaction survey of teachers and students who participate this project have average 2.79 means very satisfactory. At the ends of this project, 11 schools interested to join as the participant of the green school library network, and 12 projects were applied to get the grant for developing the learning and environmental conservation of community. Finally all of participants will get the supporting and to follow up for evaluation by the CLM’s working group in December 2016

Keyword:

Green Library, Corporate Social Responsibility (CSR), Environmental Conservation, Save Energy

บทนำ

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) หรือเรียกกันว่า ซีเอสอาร์ (CSR) เป็นแนวคิดขององค์การในการดำเนินกิจกรรม การวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการ และการดำเนินการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซีเอสเอาร์ (CSR) จึงเป็นกลไกการดำเนินงานในกิจการที่เชื่อมโยงสู่กระบวนการภายนอก ที่จัดให้มีขึ้นภายใต้จุดมุ่งหมายที่ต้องการสร้างประโยชน์แก่กิจการและส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การสงเคราะห์ช่วยเหลือส่วนรวมตามกำลังและความสามารถของกิจการ รวมทั้งเป็นการพัฒนาชุมชนและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม ซึ่งนับเป็นการดำเนินงานที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งองค์กรหลายแห่งได้แสดงความมุ่งมั่นในการเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมสังคมในหลายรูปแบบ ทั้งการสร้างศักยภาพชุมชนในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน หรือการพัฒนาเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป สิ่งเหล่านี้ล้วนไม่ใช่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม แต่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างศักยภาพให้กับชุมชน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว (จิรประภา อัครบวร; อานันท์ ปันยารชุน, 2551)

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยในฐานะองค์กรระดับอุดมศึกษาจึงไม่ควรทำหน้าที่แต่เพียงการผลิตบัณฑิต การวิจัย และการบริการวิชาการต่อสังคมแต่เพียงเท่านั้น หากแต่มหาวิทยาลัยจะต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่างๆ เช่น เรื่องสิทธิมนุษยชน เรื่องสิ่งแวดล้อม ฯลฯ อีกด้วย รวมถึงมหาวิทยาลัยต้องมีบทบาทในการ

แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ตอบสนองความต้องการของสังคม ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมความคิด (Think Tank) ให้แก่สังคม ทำการสื่อสารกับสังคมในประเด็นต่าง ๆ อีกด้วย (วัลลภา เฉลิมวงศาเวช, 2555) ดังนั้น ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ซึ่งเป็นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา มีหน้าที่ด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ส่งเสริมการวิจัย และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน และได้เข้าร่วมโครงการ “เครือข่ายห้องสมุดสีเขียว”กับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตั้งแต่ปี 2557 ได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมให้กับบุคลากรและประชาคมวลัยลักษณ์ ขณะเดียวกันรวมถึงได้ตระหนักในเรื่องการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม เพราะมนุษย์เรามีความสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติในการดำรงชีวิต ดังนั้นบริการต่าง ๆ ที่มนุษย์เราได้รับจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงช่วยให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ และสามารถทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด (Wise Use) และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบอย่างเหมาะสม โดยจะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน (Sustain-able Utilization) เพราะหากมีการตักตวงใช้ประโยชน์ที่มากเกินขนาดและขาดความระมัดระวังในการใช้ ก็ย่อมจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จนกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ในที่สุด (สันทัด สมชีวิตา, 2539; ยุวดี กวาตระกูล, 2548) จึงได้จัด **“โครงการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม : การพัฒนาห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม”** ขึ้น โดยมีเป้าหมายสำคัญที่จะพัฒนาความร่วมมือสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทห้องสมุดโรงเรียนต่อการเรียนรู้ของชุมชน มุ่งเน้นที่จะบูรณาการแนวคิดด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เข้ามาร่วมกับการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน รวมถึงเน้นแนวคิดในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและร่วมกันรักษาให้อยู่อย่างยั่งยืน อันจะเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้ครู อาจารย์และนักเรียนได้มีส่วนร่วมและตระหนักในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ภายใต้ความร่วมมือเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันของโครงการฯ นี้ ศูนย์บรรณสารฯ และห้องสมุดโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ จะได้มีโอกาสพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนร่วมกัน พร้อมกับร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภายใต้กรอบ “ห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์และประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทดแทน และการคัดแยกขยะและของเสียอย่างถูกวิธี เป็นต้น ผลของการดำเนินงานในโครงการฯดังกล่าวนี้ จะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของครูอาจารย์ และนักเรียนที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญหากแนวคิดด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมที่ได้ขยายผลไปสู่ครอบครัวและชุมชนต่อไป ก็จะช่วยส่งเสริมบทบาทสำคัญของมหาวิทยาลัยและโรงเรียนในการสร้างความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมในด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในด้านการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน

2. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิด “ห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม”

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานจะใช้หลักการและแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย ซึ่งจะต้องมีขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดนโยบายในเรื่องหลักการและแผนงาน กำหนดแนวทางการดำเนินงาน แผนปฏิบัติการหรือโครงการ ระบุผู้รับผิดชอบงบประมาณ เวลา สถานที่ โดยละเอียด (ยุวดี กวาตระกูล, 2548) ดังนี้

1. จัดทำรายละเอียดโครงการเพื่อขออนุมัติมหาวิทยาลัยดำเนินการ

2. ดำเนินโครงการตามที่กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 จัดซื้อ ประกอบวัสดุและอุปกรณ์เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้แต่ละฐานความรู้ เช่น ชุดอุปกรณ์ประหยัดพลังงาน ชุดการเรียนรู้พลังงานทดแทนจากพลังงานแสงอาทิตย์ กล่อง green box สำหรับจัดเก็บและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อม พลังงงาน ขยะ เป็นต้น

2.2 ทำจดหมายถึงโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช และโรงเรียนที่อยู่ในเครือข่ายที่ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติขนาดเล็กที่พัฒนาโดยศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา จำนวน 72 โรงเรียน เพื่อรับสมัครโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

2.3 จัดอบรมให้ความรู้กับครูที่ดูแลห้องสมุดด้านห้องสมุดสีเขียว เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2560 ณ อาคารบรรณสารและสื่อการศึกษา ในหัวข้อเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ แนะนำรายละเอียดโครงการ ห้องสมุดโรงเรียนสีเขียว : แนวคิด มาตรฐาน และการดำเนินงานของเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดห้องสมุดสีเขียวเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม” มีโรงเรียนที่มีความสนใจและมีความพร้อมจะเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น จำนวน 21 โรงเรียน

2.4 นำสิ่งที่เป็นความต้องการจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูที่เข้าร่วมอบรม และจากการนำเสนอโครงการของแต่ละโรงเรียน มาประมวลผลเพื่อจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแต่ละโรงเรียน

2.5 จัดกิจกรรม ”โครงการส่งเสริมความร่วมมือสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม : การพัฒนาห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” ระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน 2560 ณ สถานที่ตั้ง โรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้ห้องสมุดของโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมด้านการประหยัดพลังงานและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เป็นการปลูกฝังทัศนคติและสร้างการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการใช้พลังงานอย่างประหยัดและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่เยาวชน โรงเรียนที่มีความพร้อมให้คณะทำงานฯ ดำเนินการกิจกรรม รวมจำนวน 15 โรงเรียน มีจัดกิจกรรมทั้งหมด 16 ครั้ง

รูปแบบของการจัดกิจกรรมจะแยกเป็นฐานความรู้ จำนวน 5 ฐาน ประกอบด้วย ฐานความรู้การลดและแยกขยะ ฐานความรู้การประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน ฐานความรู้ความรู้สีเขียว ฐานความรู้รอยเท้านิเวศ และฐานความรู้การประดิษฐ์ของจากวัสดุเหลือใช้ & การประดิษฐ์ของด้วยตนเอง (DIY) รูปแบบการจัดกิจกรรมจะเน้นให้ความรู้ตามฐานความรู้ เนื้อหาไม่ซับซ้อน เน้นให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ พร้อมทั้งมีการปฏิบัติจริงหลังจากได้สอนเนื้อหาแล้ว เพื่อให้นักเรียนได้จดจำและสามารถนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันและบอกต่อให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อไปได้ ดังรายละเอียดของเนื้อหา

ตารางที่ 1 ขั้นตอนและเนื้อหาในการจัดกิจกรรมให้กับโรงเรียน ณ สถานที่ตั้ง

1. แนะนำความเป็นมาของโครงการ และแนะนำมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

2. แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม เพื่อเรียนรู้จากฐานความรู้ทั้ง 5 ฐานความรู้

ฐานความรู้	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	รูปแบบ
การลดและแยกขยะ	เรียนรู้ความหมายของขยะ ปริมาณและองค์ประกอบของขยะ ประเภทขยะและคุณค่าของขยะ	ความเป็นมาของขยะ | ประเภทขยะ | การนำขยะมาใช้ประโยชน์ตามหลัก reuse reduce and recycle | การคัดแยกขยะ | ฝึกคัดแยกขยะ	ใช้สื่อประกอบพร้อมฝึกปฏิบัติคัดแยกจากของจริง
การประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน	1. เรียนรู้วิธีการใช้พลังงานอย่างอย่างระมัดระวัง 2. เรียนรู้ถึงประโยชน์และวิธีการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ เปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย การเลือกใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ในลักษณะงานต่าง ๆ	พลังงาน | หลอดไฟประหยัดพลังงาน | วิธีการประหยัดพลังงาน | พลังงานสะอาด | พลังงานจากแสงอาทิตย์ | พลังงานลม | พลังงานน้ำ | การใช้แผงโซลาร์เซลล์ |	ใช้สื่อประกอบสาธิตจากอุปกรณ์ของจริง เน้นการนำไปใช้งานในชีวิตประจำวันได้จริง
ความรู้สีเขียว	เรียนรู้ความหมายของความรู้สีเขียว รู้จักแหล่งความรู้ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมและสำรวจแหล่งความรู้	ความหมายของความรู้สีเขียว | ทรัพยากรสารสนเทศด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ด้านพลังงาน |	เลือกอ่านหนังสือตามความสนใจ ฝึกทักษะ และการอ่านสรุปความ
รอยเท้านิเวศ	เรียนรู้ความหมายรอยเท้านิเวศ (Ecological Footprint) รอยเท้าคาร์บอน และค้นหาขนาดรอยเท้าของตนเอง	ความหมายรอยเท้านิเวศ | วิธีลดรอยเท้านิเวศ | เราจะวัดรอยเท้านิเวศได้อย่างไร | ประโยชน์ของการวัดรอยเท้านิเวศ	ใช้สื่อประกอบ ทำแบบทดสอบเพื่อคำนวณการการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ
การประดิษฐ์ของด้วยตนเอง(DIY)	เรียนรู้แนวคิดและวิธีการดัดแปลงวัสดุที่เหลือใช้นำมาใช้ใหม่ได้ รวมถึงการประดิษฐ์ด้วยตนเอง	การประดิษฐ์สิ่งของใกล้ตัว | นำขยะมาใช้ใหม่ | ประดิษฐ์สิ่งของใกล้ตัวให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่า	ใช้สื่อประกอบ ฝึกปฏิบัติประดิษฐ์ใช้ด้วยตนเอง

3. ประเมินผลการดำเนินกิจกรรม

4. สรุปบทเรียนที่ได้จากการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง

2.6 ดำเนินกิจกรรมใน “โครงการสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” โดยการแจ้งให้โรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกโรงเรียนเสนอโครงการที่จะดำเนินต่อเนื่องจากการเข้าร่วมโครงการตั้งแต่ต้น เพื่อขยายผลการเรียนรู้จากคณะทำงานฯ ไปสู่การสานต่อของโรงเรียน หวังสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อมให้ขยายกว้างและสู่ความยั่งยืน ผลปรากฏว่ามีโรงเรียนสนใจเข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งสิ้น 11 โรงเรียน

2.7 คณะทำงานฯ พิจารณารายละเอียดโครงการที่โรงเรียนนำเสนอและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนตามความเหมาะสม

2.8 จัดประชุมร่วมกันกับครูที่เสนอโครงการทุกโรงเรียน เพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงานและพร้อมมอบเงินสนับสนุนการดำเนินโครงการให้กับโรงเรียนที่ได้รับการพิจารณาจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

2.9 โรงเรียนที่นำเสนอโครงการ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ และดำเนินการโครงการตามรายละเอียดโครงการที่เสนอ

3. ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน มีกระบวนการดังนี้

3.1 โรงเรียนที่เสนอโครงการและคณะทำงานฯ ประสานงานเรื่องรายละเอียดการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ รวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 โรงเรียนแจ้งผลความคืบหน้าในการการดำเนินโครงการ พร้อมส่งรายงานสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาห้องสมุดสีเขียวของโรงเรียน

3.3 คณะทำงานฯ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน “โครงการสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” ของแต่ละโรงเรียน ระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2560

3.4 สรุปผลการดำเนินแต่ละโครงการ

3.5 รายงานผลการดำเนินโครงการต่อมหาวิทยาลัย

ผลการศึกษา และอภิปรายผล

การจัดทำโครงการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม : การพัฒนาห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในกระบวนการการจัดอบรมให้ความรู้ พบว่า มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการในการอบรมให้ความรู้กับครูที่ดูแลห้องสมุดด้านห้องสมุดสีเขียว มีครูที่ดูแลห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งหมด 26 โรงเรียน รวมครูที่ดูแลห้องสมุด จำนวน 33 คน และมีโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด 21 โรงเรียน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ณ สถานที่ตั้งโรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้ห้องสมุดของโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมด้านประหยัดพลังงานและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการปลูกฝังทัศนคติและสร้างการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการใช้พลังงานอย่างประหยัดและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่เยาวชน มีการจัดกิจกรรมรูปแบบของฐานความรู้ จำนวน 5 ฐาน ได้แก่ ฐานการลดและแยกขยะ ฐานการประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน ฐานความรู้สีเขียว ฐานรอยเท้านิเวศ และฐานกิจกรรม DIY เน้นการเรียนรู้และให้นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและขยายผลไปสู่ครอบครัวได้ พร้อมสื่อประกอบการเรียนรู้ และมีการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริงให้สามารถจดจำได้ง่าย โดยมีการจัดกิจกรรมระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน และโรงเรียนที่มีความพร้อมให้คณะทำงานฯ จัดกิจกรรม มีจำนวนทั้งสิ้น 15 โรงเรียน มีนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 4,500 คน

จากการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนและครูที่มีการจัดกิจกรรม ”โครงการส่งเสริมความร่วมมือสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม : การพัฒนาห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ” ณ สถานที่ตั้งโรงเรียนนั้น เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามในการสำรวจความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด ปลายปิดแบบเลือกได้คำตอบเดียวและหลายคำตอบ และคำถามชนิดมาตราประมาณค่า 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลของค่าเฉลี่ย คือ คะแนนเฉลี่ย 2.34–3.00 หมายถึง ความพึงพอใจระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 1.67–2.33 หมายถึง ความพึงพอใจระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.00– 1.66 หมายถึง ความพึงพอใจ

ระดับน้อย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดเป็นนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 2,301 คน คิดเป็น ร้อยละ 61.46 และเพศชาย จำนวน 1,443 คน คิดเป็นร้อนละ 38.54 ส่วนระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.79 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายฐานความรู้ที่จัด จำนวน 5 ฐานกิจกรรม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกฐาน เรียงตามลำดับ ดังนี้ ฐานกิจกรรมการลดและแยกขยะ ค่าเฉลี่ย 2.74 รองลงมา คือฐานความรู้การประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน และฐานความรู้การประดิษฐ์ของด้วยตนเอง (DIY) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.71 ทั้งสองฐาน ส่วนฐานความรู้ลดรอยเท้าคาร์บอน และ ฐานความรู้ความรู้สีเขียว มีค่าเฉลี่ย 2.64 และ 2.63 ตามลำดับ และหากแยกเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม พบว่าโรงเรียนเชียรใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรม มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 2.97 รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติและโรงเรียนบ้านวังยวน มีค่าเฉลี่ย 2.88

ส่วนความคิดเห็นเพิ่มเติม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ อยากให้จัดกิจกรรมทุกปี กิจกรรมสนุกมากและได้ความรู้มากมาก ได้ความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาในชุมชน ได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้เด็ก ๆ เป็นอย่างดี อยากให้มีทุกปี เป็นต้น

ผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่นำเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จำนวนทั้งสิ้น 11 โรงเรียน มีผลการดำเนินงานครบทุกโครงการ ดังนี้

ตารางที่ 2 การดำเนินโครงการของโรงเรียนเสนอเข้าร่วม “โครงการสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” และผลการดำเนินงาน

ลำดับ	โรงเรียน	ชื่อโครงการ	ผลการดำเนินงาน
1	โรงเรียนอินทร์ธานีวิทยาคม	โครงการห้องสมุดสีเขียว	จัดซื้อถังขยะเพิ่มเติมและอุปกรณ์ปลูกผัก ตู้หนังสือเคลื่อนที่ และการจัดสวนหย่อมในห้องสมุด
2	โรงเรียนท่านครญาณวโรภาสอุทิศ	โครงการพัฒนาห้องสมุดสีเขียว : การจัดการขยะตามหลัก 3Rs สู่ชุมชน	จัดอบรมนักเรียนในโรงเรียนและสมาชิกในชุมชนบ้านคลองขุด ตามหลักการจัดการขยะตามหลัก 3Rs และจัดซื้ออุปกรณ์สำหรับแยกขยะ
3	โรงเรียนทุ่งใหญ่วิทยาคม	โครงการโรงเรียนปลอดขยะ	รณรงค์ปลูกจิตสำนึกการลดและแยกขยะให้ถูกวิธี และการประดิษฐ์นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์เพื่อช่วยในการลดพื้นที่ขยะในโรงเรียน
4	โรงเรียนหัวไทรบำรุงราษฎร์	โครงการคัดแยกขยะโรงเรียนหัวไทรบำรุงราษฎร์	จัดซื้ออุปกรณ์ ถังคัดแยกขยะ ตะแกรงเหล็กสำหรับจัดเก็บขยะรีไซเคิล
5	โรงเรียนเสาธงวิทยา	โครงการห้องสมุดในสวน	จัดสวนหน้าห้องสมุดให้นักเรียนนั่งอ่านหนังสือและเรียนรู้จากธรรมชาติได้
6	โรงเรียนสตรีปากพนัง	โครงการโรงเรียนสะอาดด้วยมือเรา	จัดหาวัสดุและแจกให้กับนักเรียน ให้ความรู้และรณรงค์เรื่องขยะและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ลำดับ	โรงเรียน	ชื่อโครงการ	ผลการดำเนินงาน
7	โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก	โครงการคัดแยกขยะ โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก	จัดซื้อถังแยกขยะและตะแกรงแยกขยะ พร้อมป้ายการคัดแยกขยะ
8	โรงเรียนกรุงหยันวิทยาคาร	โครงการแยกขยะ...รักษ์โลก	จัดซื้อถังแยกขยะ ตะแกรงแยกขยะ พร้อมป้ายการคัดแยกขยะ
9	โรงเรียนจุฬาภรณ ราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช	โครงการห้องสมุดสีเขียว สำนักหอสมุดกลางโรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย	จัดทำมุมห้องสมุดสีเขียว
10	โรงเรียนศรีธรรมราชศึกษา	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เป็นห้องสมุดสีเขียว	ปรับปรุงภูมิทัศน์หน้าห้องสมุดให้เป็นที่อ่านหนังสือของนักเรียน
11	โรงเรียนวังหินวิทยาคม	การปรับปรุงห้องสมุดเพื่อประหยัดพลังงาน โรงเรียนวังหินวิทยาคม	จัดทำมุมประหยัดพลังงานและมุมสีเขียวในห้องสมุด และเปลี่ยนหลอดไฟเป็นหลอด LED

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจะมีการจัดโครงการลักษณะอย่างนี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกที่ดีและให้ความสำคัญของการรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และเสริมความรู้ให้เด็กนักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ควรจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ และควรจะจัดให้กับทุกโรงเรียนในชุมชน
3. ควรจะจัดกิจกรรมกับชุมชนต่าง ๆ

การนำไปใช้ประโยชน์

ความคิดรวบยอดของโครงการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม : การพัฒนาห้องสมุดสีเขียวเพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จะใช้วัตถุประสงค์และกระบวนการของสิ่งแวดล้อมเป็นกลยุทธ์หลักในการดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่กระบวนการสร้างความตระหนัก การให้ความรู้ เพื่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติครูและนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการดำเนินชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นประโยชน์ของโครงการนี้ช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะเราได้ตระหนักดีว่าสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เราทำเพื่อโลกนั้น เมื่อรวมกันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ได้เสมอ เพราะหากผู้ดำเนินกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยการเริ่มต้นที่ตนเอง และหากนักเรียนคนหนึ่งทำได้ เมื่อรวมกับเพื่อนนักเรียนในห้อง ต่อยอดไปถึงเพื่อนนักเรียนทั้งระดับชั้น และทั้งโรงเรียนโดยผ่านการขับเคลื่อนของครูที่รับผิดชอบ ก็จะสามารถเปลี่ยนจากพลังเล็กๆ ของคนคนหนึ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ขยายใหญ่ขึ้น เป็นระดับโรงเรียน ระดับเขต นำไปสู่การขยายผลต่อเนื่องไปถึงระดับจังหวัด ระดับประเทศ และ

จากคนหนึ่ง ไปเป็นครอบครัว เป็นชุมชนและไปถึงระดับประเทศเหมือนกันในที่สุด ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับโลกนี้ได้ และหากแจงแจงเป็นส่วนย่อย สามารถแจกแจงได้ดังนี้

1. บุคลากรที่จัดกิจกรรมได้เพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากความรู้ ความชำนาญด้านวิชาชีพและหน้าที่ความรับผิดชอบแล้ว เมื่อห้องสมุดได้มุ่งเน้นการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องการประหยัดพลังงานและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการสร้างความตระหนักรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานให้เกิดกับนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยตลอดจนถึงผู้ใช้บริการแล้ว คณะทำงานฯ จึงได้ขยายผลจากบุคคลสู่ชุมชนสู่สังคมซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความร่วมมือในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมโดยรวม จึงได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในกิจกรรมที่รับผิดชอบ ทั้งที่เกิดจากการได้รับฟังจากการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละฐานความรู้ และพัฒนาทักษะด้านการเป็นวิทยากรหรือผู้ให้คำปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในด้านห้องสมุดสีเขียวประจำองค์กรได้เป็นอย่างดี และสามารถขยายผลต่อเนื่องไปยังครอบครัวและชุมชนของตนเองได้

2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากฐานความรู้หลากหลาย สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และบอกเล่าให้สมาชิกในครอบครัวได้รับรู้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ช่วยลดค่าใช้จ่ายในด้านการใช้พลังงานในครอบครัวได้ และช่วยลดมลพิษจากการทิ้งขยะได้เพราะแยกขยะได้ถูกวิธี และส่งผลต่อชุมชนและประเทศชาติได้ในอนาคต

ตารางที่ 3 สรุปประโยชน์ของแต่ละฐานความรู้

ฐานความรู้	ประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียน	ประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชน ประเทศชาติและโลกของเรา
ฐานลดและแยกขยะ	ได้รับความรู้เกี่ยวกับความหมาย ประเภท และผลกระทบและการจัดการขยะอย่างถูกวิธี และขยายผลไปยังครอบครัวได้รับทราบและปฏิบัติตามได้ จะช่วยลดขยะ ช่วยลดการสิ้นเปลืองพลังงานและทรัพยากร	ช่วยลดปริมาณขยะ ประหยัดงบประมาณที่ใช้เพื่อกำจัดขยะของชุมชน ลดมลพิษจากการทิ้งขยะ ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม เกิดมลพิษต่อโลกน้อยลง
ฐานประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน	ได้รับความรู้เกี่ยวกับพลังงานหลายรูปแบบและแนวทางในการประหยัดพลังงาน และนำไปปรับใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายของโรงเรียนด้านการใช้พลังงานได้ รวมทั้งลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายที่ใช้ในครัวเรือนและสามารถประยุกต์ใช้พลังงานทางเลือกได้ ช่วยประเทศชาติในการลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้วย
ฐานความรู้สีเขียว	ได้รับความรู้ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม เป็นการส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียนเพื่อให้ดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป	ช่วยพัฒนาประเทศชาติด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงานให้คงอยู่ตลอดไป
ฐานรอยเท้านิเวศ	ได้รับความรู้และปลูกจิตสำนึกในการลดรอยเท้านิเวศ มีการใช้ทรัพยากรพอดีกับที่มีอยู่ และมีพฤติกรรมในชีวิตประจำวันเป็นสีเขียวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	ช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อนำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืนและยั่งยืน

ฐานความรู้	ประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียน	ประโยชน์ต่อครอบครัวและชุมชน ประเทศชาติและโลกของเรา
ฐานการประดิษฐ์ของด้วยตนเอง (DIY)	ได้ฝึกสมาธิและทักษะด้านการวาดภาพจากจินตนาการ และแฝงด้วยการลดภาวะโลกร้อนจากการใช้ถุงผ้า	ช่วยลดภาวะโลกร้อน จากการใช้วัสดุเหลือใช้ วัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่ และลดการใช้ถุงพลาสติก

3. ครูที่เข้าร่วมโครงการ ได้เป็นแกนนำในการนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและได้ดำเนินโครงการที่เสนอโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการขยายผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทั่วทั้งโรงเรียน ตลอดจนชุมชนโดยรอบ รวมถึงได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายห้องสมุดสีเขียวในระดับจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นหน่วยงานสนับสนุนด้านงบประมาณ และบุคลากรในการให้คำปรึกษา เป็นการสร้างการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งนอกจากจะส่งผลที่ดีต่อโลกของเราเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ต่อครูที่ได้รู้จักสมาชิกวิชาชีพเดียวกัน ได้ปรับปรุงและขยายความรู้และความสัมพันธ์ทางวิชาชีพ รวมถึงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสภาพการดำเนินงาน จุดเด่นของแต่ละแห่งสามารถนำไปปรับใช้และเกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนได้

4. เป็นการเสริมภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยให้ปรากฏสู่สาธารณะในการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม รวมทั้งเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับศูนย์บรรณสารสื่อการศึกษา ในภาพลักษณ์การเป็นห้องสมุดสีเขียวได้เป็นอย่างดี โดยสามารถสืบค้นหรือศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ห้องสมุดสีเขียว มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จาก http://greenlib.wu.ac.th

รายการอ้างอิง

จิรประภา อัครบวร และ ประยูร อัครบวร. (2552). *ความรับผิดชอบต่อสังคม.* กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์.

ยุวดี กวาตระกูล. (2548). *สังคมกับสิ่งแวดล้อม.* ปทุมธานี: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วัลลภา เฉลิมวงศาเวช. (2555). ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอุดมศึกษา. *วารสารนักบริหาร, 32*(4), 116-122.

สันทัด สมชีวิตา. (2539). ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ (เล่มที่ 21, หน้า*. สืบค้นจาก http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=21&chap=8&page=t21-8-infodetail02.html